

Hakimiyyət etnik azlıqların dil (lingvistik) ehtiyaclarına qarşı yenə biganə yanaşır

2 fevral tarixində Kvemo Kartli regionunda fəaliyyət göstərən azərbaycandilli regional media vasitəsi interpress.ge məlumat yayımlayıb. Marneuli sakini Malik Ağayev bildirir ki, Marneuli Ədliyyə evinin azərbaycanlı işçiləri yerli əhali ilə onlar üçün aydın olan dildə danışmırlar. O qeyd edir ki, gürcü dilini bilməyən şəxslərlə münasibət quran zaman işçilər rus dilindən istifadə edirlər. Ağayevin bildirdiyinə görə, Ədliyyə evinin azərbaycanlı işçisi bildirib ki, onlara azərbaycan dilində danışmaq qadağan edilib.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu istisna hal deyil və bu kimi təcrübə mərkəzi və yerli orqanların sistem problemdir. Kvemo Kartlidə həmçinin Samtsxe Cavaxetidə əhali ilə görüşlərimiz zamanı çox vaxt eşidirik ki, Ədliyyə evlərində onlara, onlar üçün aydın olan dildə xidmət göstərilmir. Qeyd etmək lazımdır ki, oxşar təcrübə Cavaxetidə də mövcuddur. News.ge tərəfindən yayımlanan məlumata əsasən, Axalkalakidə əhaliyə Ədliyyə evinin erməni işçiləri ilə erməni dilində danışmağa icazə verilmir, bu isə əksər hallarda əhali və Ədliyyə evinin işçiləri arasında narazılığa və anlaşılmamazlığa səbəb olur.

Sosial Ədalət Mərkəzi illərdir ki, dövlət tərəfindən etnik azlıqların dilində xidmət verilməsi məsələsi üzrə işləyir. Biz çalışırıq ki, bu məsələni mərkəzi hökumət qarşısında və eyni zamanda yerli özünüidarəetmə orqanları qarşısında qaldıraq. Bu məqsədlə biz özünüidarəetmə orqanının öz vətəndaşları ilə münasibət quran zaman etnik azlıqlar üçün aydın olan dildən istifadə etməsi üçün Marneuli Bələdiyyəsinə qarşı məhkəmə prosesində yerli əhalinin maraqlarını qoruyuruq. Oxşar olan işlərdən biri üzrə Gürcüstan Ədliyyə Nazirliyinin Servislərin İnkişafı Agentliyinə təqdim etdiyimiz ərizəyə cavab olaraq, bizə bildirilib ki, Agentliyin Yerli Xidmətlərində və İcma Mərkəzlərində tərcümə xidməti (eyni zamanda azərbaycan dilində də) mövcud deyil (məktub N01/207762, 15.07.2019).

Bizim qiymətləndirməmizə əsasən, qeyd olunan inzibati iş gedişatı zamanı və xidmətlər təqdim olunması prosesində etnik azlıqların dilini tamamilə istisna etmək təcrübəsi problemlidir və etnik azlıqlar üçün kənarlaşdırıcıdır. Dövlətin etnik azlıqlar üçün dövlət dilinin tədrisini müvafiq səviyyədə təmin edə bilməməsini və gürcü dilinin tədrisi ilə bağlı mühim sistemli uğursuzluqların olmasını nəzərə alaraq, dövlət məcburdur ki, bütün dövlət xidmətlərini və proqramlarını onlar üçün aydın olan dilə tərcümə etsin. Bu mövqey milli azlıqların müdafiəsi haqqında Çərçivə Konvensiyasından, eyni zamanda Gürcüstan qanunvericiliyindən irəli gəlir.

“Milli azlıqların müdafiəsi haqqında” Çərçivə Konvensiyasının (Gürcüstanda 2006-cı ildən qüvvədədir) 10-cu maddəsinə əsasən ənənəvi olaraq və ya saylarının çoxluğu baxımından milli azlıqlar tərəfindən məskən edilmiş olan bölgələrdə, inzibati orqanlarla və milli azlıqlar arasında münasibətlər zamanı dövlət inzibati orqanları milli azlıqların dilindən istifadəni maksimum dərəcədə təmin etməlidirlər. Bu qayda cəmiyyətin sosial, siyasi, mülki və mədəni həyatda etnik azlıqların iştirakını gücləndirməyə xidmət edir və eyni zamanda onları qeyd olunan mühitdən uzaqlaşdırmır və sosial, mülki, siyasi və iqtisadi hüquqlardan bərabər dərəcədə istifadə etmə imkanını verir. **Mütləq qeyd etmək lazımdır ki, Çərçivə Konvensiya ilə üzv ölkələrə verilən bu öhtəlik heç bir halda həmin ölkələrin dövlət dili statusunu məhdudlaşdırmır, sadəcə etnik azlıqların integrasiyasına və ictimai həyatda iştirak etməsinə xidmət edir.**

“Dövlət dili haqqında” Gürcüstan qanununa müvafiq olaraq Gürcüstan dövləti ölkədə dillər və mədəniyyətlərin birgə mövcudluğunu və harmoniyalı inkişafının əsrlər ərzində yaranmış ənənəsini qoruyur və təsdiqləyir. Qanun istənilən dilə qarşı hörmətsiz yanaşmağı, Gürcüstan vətəndaşının dil hüququnun pozulmasını yolverilməz hesab edir. Bu qanunun 9-cu və 11-ci maddələrinə əsasən **isə, milli azlıq nümayəndələri kompakt şəkildə yaşayan bələdiyyələrdə, dövlət və bələdiyyə orqanları Gürcüstan ümumi inzibati məəcəlləsi ilə nəzərdə tutulandan fərqli qaydalar müəyyən edə bilirlər.** Eyni zamanda, milli azlıq nümayəndəsi olan şəxsin dövlət və bələdiyyə orqanları ilə həmin milli azlığın dilinə müvafiq olan tərcüməçi vasitəsi ilə münasibət qurmasını təmin edir. Ehtiyac olarsa, milli azlıq nümayəndəsi

tərəfindən bələdiyyəyə öz dilində təqdim olunan ərizənin, şikayətin, onunla bağlı olan cavabın tərcümə olunmasını dövlət orqanı özü təmin edir.

Belə ki, dövlət dilində iş gedişatı ilə bağlı olan müəyyən edilmiş qaydalar dövlət orqanlarına imkan yaratmır ki, onlar etnik azlıqların dil (lingvistik) ehtiyaclarını qeyri- şərtsiz olaraq qəbul etməsinlər. İdarə etmə prosesində balansla nail olmaq lazımdır, bu azlıq nümayəndələrinə qarşı ədalətli yanaşmanın təmin edilməsinə səbəb olacaq və dominant vəziyyətdən pis niyyətlə istifadə olunmasının qarşısını alacaq. İstənilən dövlət xidmətini həyata keçirən şəxs, əsasən Dövlət Xidmətlərinin İnkişafı Agentliyi və Ədliyyə evi hansı ki, gündəlik olaraq vətəndaşlar üçün mühim xidmətlərin verilməsini həyata keçirir. Bu iş prosesini həyata keçirən zaman qeyri-bərabər və ayrı-seçkilik presedentləri yaratmamaq daha çox məsuliyyət daşıyır.

Gürcü dilini bilməyən(yaxşı bilməyən) şəxslər üçün tərcüməçi xidmətinin olması mühim vətəndaş hüququdur. Başqa prosesual və ya maddi hüquqların lazımlı qayda da icra olunmasına, inzibati iş gedişatının əlçatan olmasına böyük köməyi dəyər. Qeyd etmək lazımdır ki, tərcüməçi xidmətindən istifadə edilməsi hüququ həm şifahi ünsiyyət zamanı tərcüməçi xidmətindən istifadə olunmasını həm də, sənədlərin hazırlanması və eyni xidmətin təklifini nəzərdə tutur.

Agentliyin pis (zərərli) təcrübəsi hansı ki, etnik azlıq nümayəndələrinə dil bariyerinə görə dövlət xidmətindən yararlanmasına imtina edir, qüvvədə olan qanunvericiliyə, hüquqi, demokratik və pluralistic dövlətçilik prinsiplərinə ziddir. Eyni zamanda xidmətdən yararlanacaq olan şəxslərin fərdi və qanuni maraqlarına ziyan vurur və onları milliyyətə gürcü olan şəxslərlə qeyri- bərabər vəziyyətə salır. Bu isə öz növbəsində icmanın izolyasiya və təcridini daha da dərinləşdirir.

Bütün yuxarıda qeyd olunanlardan irəli gələrək, Sosial Ədalət Mərkəzi Gürcüstan Ədliyyə Nazirliyinin Xidmətlərin İnkişafı Agentliyini, mərkəzi hökumətin başqa regional xidmətlərini və bələdiyyələri dominant olmayan etnik qrup nümayəndələri vətəndaşlar üçün tərcümə resursu yaratmağa çağırır ki, onlara xidmətlər verilən zaman onların xüsusi ehtiyaclarına və kontekstə biganə yanaşmaq halları olmasın və bu insanların qeyri- bərabər vəziyyətə düşməsinə və onların hüquqlarının pozulmasına imkan verməsinlər.

Eyni zamanda bildirmək istəyirik ki, Malik Ağayevin maraqlarını Sosial Ədalət Mərkəzi qoruyacaq.